

ĐỔI MỚI HOẠT ĐỘNG ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM THEO TIẾP CẬN NĂNG LỰC ĐÁP ỨNG YÊU CẦU ĐỔI MỚI GIÁO DỤC PHỔ THÔNG

Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên

Trong giáo dục – đào tạo, đánh giá được hiểu là quá trình hình thành những nhận định, phán đoán về kết quả đào tạo, dựa vào sự phân tích những thông tin thu được đối chiếu với mục tiêu, tiêu chuẩn đã đề ra, nhằm đề xuất những quyết định thích hợp để cải thiện thực trạng, điều chỉnh, nâng cao chất lượng và hiệu quả đào tạo. Qua cách hiểu đó, có thể nhận thấy đánh giá trong giáo dục – đào tạo không chỉ ghi nhận thực trạng mà còn đề xuất những quyết định làm thay đổi giáo dục – đào tạo theo chiều hướng mong muốn của xã hội.

Đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực được xem là ***quá trình thu thập, chỉnh lý, xử lý thông tin*** một cách hệ thống những ***kết quả học tập*** ở các giai đoạn khác nhau ***đối chiếu với mục tiêu dạy học*** ở từng giai đoạn và ***đối chiếu với CDR*** của CTGD để đánh giá sự tiến bộ của người học trong từng giai đoạn, đánh giá mức độ đạt CDR của người học và cuối cùng là đánh giá chất lượng của quá trình đào tạo (với cách hiểu chất lượng là sự trùng khớp với mục tiêu).

Vì vậy Nghị quyết Hội nghị lần thứ 8, Ban chấp hành Trung ương khóa XI (Nghị quyết số 29-NQ/TW) nhận định: “*Đổi mới hình thức, phương pháp thi, kiểm tra và đánh giá kết quả giáo dục – đào tạo theo hướng đánh giá năng lực của người học, kết hợp đánh giá cả quá trình với đánh giá cuối kỳ, cuối năm học theo mô hình của các nước có nền giáo dục phát triển*”.

Thực hiện quan điểm chỉ đạo trên, Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên là một trong những đơn vị đi đầu và chủ động trong việc đổi mới nội dung, chương trình và phương thức đào tạo giáo viên nhằm đáp ứng nhu cầu đổi mới giáo dục phổ thông sau năm 2015. Trong đó, Nhà trường đặc biệt chú trọng đến hoạt động đổi mới kiểm tra đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo hướng tiếp cận

năng lực. Coi đây là khâu đột phá trong đổi mới đào tạo giáo viên là hoạt động chủ yếu tác động đến đổi mới phương pháp giảng dạy của giảng viên và phương pháp học tập của sinh viên nhằm nâng cao chất lượng đào tạo. Đồng thời qua quá trình đổi mới đánh giá kết quả học tập của sinh viên tạo ra sự tác động sâu rộng tới năng lực đánh giá của sinh viên, giúp sinh viên hoàn thiện năng lực đánh giá của người giáo viên. Để thực hiện có hiệu quả hoạt động đổi mới phương pháp kiểm tra đánh giá kết quả học tập theo hướng tiếp cận năng lực, Nhà trường đã thực hiện đồng bộ các giải pháp sau đây:

Thứ nhất: Quán triệt sâu rộng từ cán bộ quản lý đến toàn thể giảng viên về quan điểm kiểm tra đánh giá theo hướng tiếp cận năng lực.

Thông qua hoạt động của tiểu ban đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá, các Hội thảo, sinh hoạt chuyên môn, nhà trường giúp giảng viên nhận thức đúng về các nội dung sau trong đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực:

- Chuyển từ tập trung KTĐG cuối môn học, khóa học sang sử dụng ngày càng nhiều các hình thức KTĐG thường xuyên, đánh giá định kì sau từng phần, từng chương.
- Chuyển từ KTĐG kiến thức, sang KTĐG năng lực của người học (authentic assessment), chú ý đến năng lực thực hành, vận dụng, năng lực giải quyết vấn đề của sinh viên, coi trọng đánh giá sự tiến bộ của sinh viên trong quá trình học tập.
- Chuyển từ KTĐG một chiều, sang KTĐG đa chiều (tự đánh giá, đánh giá lẫn nhau). Sử dụng nhiều kênh thông tin cho quá trình đánh giá.
- Chuyển KTĐG từ một hoạt động độc lập với quá trình dạy học sang việc tích hợp KTĐG vào quá trình dạy học, xem KTĐG là một phương pháp dạy học, là cơ sở để đổi mới quá trình dạy học và phát triển chương trình đào tạo.
- Sử dụng công nghệ thông tin trong KTĐG kết quả học tập của sinh viên nhằm đảm bảo tính khách quan, công bằng trong đánh giá.

Thứ hai: Chỉ đạo phát triển chương trình đào tạo theo định hướng phát triển năng lực đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục phổ thông:

Nhà trường huy động được toàn bộ giảng viên, cán bộ quản lý tham gia phát triển chương trình đào tạo, đổi mới 26 chương trình đào tạo cử nhân của nhà trường. Toàn bộ chương trình cử nhân của nhà trường được tiến hành phát triển theo quy trình sau đây:

- Khảo sát thị trường lao động, nhà tuyển dụng, cựu sinh viên(thuộc 7 tỉnh khu vực miền núi phía Bắc), kết hợp với nghiên cứu chuẩn nghề nghiệp giáo viên để xác định hồ sơ nghề nghiệp của sinh viên tốt nghiệp.

- Dựa trên hồ sơ nghề nghiệp và chuẩn nghề nghiệp giáo viên các cấp, các chuyên gia phát triển chương trình xác định hồ sơ năng lực của sinh viên tốt nghiệp bao gồm năng lực chung và năng lực nghề nghiệp cốt lõi.

- Dựa trên năng lực chung, năng lực cốt lõi, các chuyên gia phát triển chương trình xác định các năng lực thành phần, mô tả năng lực thành phần và các công cụ để đo, đánh giá.

- Dựa trên các năng lực thành phần đó xác định modul kiến thức(sẽ có 1 năng lực thành phần được tạo bởi từ nhiều modul kiến thức), từ các modul kiến thức, các chuyên gia phát triển chương trình tổ hợp các môn học.

- Nhóm chuyên gia lập ma trận các môn học, đối sánh với chương trình hiện hành, loại bỏ những môn học không đáp ứng chuẩn năng lực ra khỏi chương trình đào tạo.

Thứ ba: Chỉ đạo giảng viên thiết kế đề cương môn học theo tiếp cận năng lực trong đào tạo theo học chế tín chỉ trong đó mô tả các tiêu chí, phương pháp, hình thức đánh giá thường xuyên, đánh giá giữa kỳ và đánh giá tổng kết.

Trong bước này, giảng viên phải xác định chuẩn đầu ra của môn học, xây dựng ma trận mục tiêu môn học tương ứng với từng nội dung thuộc môn học theo 3 cấp độ để làm cơ sở cho việc đánh giá theo tiếp cận năng lực:

- + Mục tiêu cấp độ 1: Nhận biết, tái hiện

- + Mục tiêu cấp độ 2: Hiểu, vận dụng

+ Mục tiêu cấp độ 3: Giải quyết vấn đề dựa trên sự phân tích, đánh giá, tổng hợp, khái quát hóa.

Trong ba cấp độ nêu trên, đánh giá năng lực tập trung vào đánh giá trình độ đạt được của sinh viên ở cấp độ 2 và cấp độ 3.

Nhà trường yêu cầu giảng viên phải cụ thể hóa một cách rõ ràng các tiêu chí đánh giá kết quả học tập của sinh viên trong đề cương môn học và các phương pháp, hình thức đánh giá. Giảng viên phải mô tả nội dung đánh giá, tiêu chí đánh giá với từng hình thức đánh giá: Đánh giá chuyên cần của sinh viên, đánh giá kết quả bài tập cá nhân, kết quả làm việc nhóm, đánh giá kết quả thực hành, thí nghiệm, đánh giá tiểu luận vv...

Thứ tư: *Chỉ đạo Khoa, Tổ chuyên môn hướng dẫn giảng viên thiết kế ma trận ngân hàng câu hỏi tương ứng với ma trận mục tiêu đã xây dựng.*

Trong bước này nhà trường hướng dẫn giảng viên thực hiện đánh giá định kỳ, đánh giá tổng kết tập trung vào đánh giá mục tiêu bậc 2 và mục tiêu bậc 3. Đồng thời chỉ đạo giảng viên đa dạng hóa hình thức và phương pháp đánh giá, coi trọng đánh giá quá trình và đánh giá sự tiến bộ của sinh viên, tăng cường đánh giá thường xuyên, đặc biệt là đánh giá sự chuyên cần của sinh viên trong quá trình học tập. Các hình thức, phương pháp đánh giá được tiến hành dưới nhiều hình thức khác nhau: Đánh giá kết quả bài tập, thực hiện nhiệm vụ của cá nhân sinh viên theo hình thức trắc nghiệm hoặc tự luận, đánh giá kết quả thảo luận nhóm, đánh giá bằng hình thức viết bài tập lớn, tiểu luận, các dự án học tập vv...

Thứ năm: *Tổ chức kiểm tra, đánh giá và phân tích kết quả đạt được ở sinh viên sau mỗi đợt kiểm tra.*

(i) Tổ chức kiểm tra dưới nhiều hình thức khác nhau: Tự luận, trắc nghiệm, vấn đáp, bài tập tiểu luận vv..

(ii) *Phân tích và xử lý thông tin:* các thông tin định tính về thái độ và năng lực học tập thu được qua quan sát, trả lời miệng, trình diễn,... được phân tích theo nhiều mức độ với tiêu chí rõ ràng và được lưu trữ thông qua sổ theo dõi hàng ngày;

(iii) *Xác nhận kết quả học tập*: xác nhận sinh viên đạt hay không mục tiêu từng mô-đun, học phần dựa vào các kết quả định lượng và định tính với chứng cứ cụ thể, rõ ràng; phân tích, giải thích sự tiến bộ học tập vừa căn cứ vào kết quả đánh giá quá trình và kết quả đánh giá tổng kết, vừa căn cứ vào thái độ học tập và hoàn cảnh gia đình cụ thể.

(iv) Ra quyết định cải thiện kịp thời hoạt động dạy của giảng viên, hoạt động học của sinh viên trên lớp học.

Thứ sáu: Tổ chức đánh giá hiện trạng sinh viên tốt nghiệp cuối khóa

Căn cứ vào chuẩn đầu ra, các chuyên ngành xây dựng, Trường hướng dẫn giảng viên các chuyên ngành xây dựng các chủ đề đánh giá theo tiếp cận năng lực, mỗi chuyên ngành xây dựng 20 chủ đề.

Trường tổ chức mời nhà tuyển dụng là cán bộ Sở Giáo dục – Đào tạo, Hiệu trưởng trường phổ thông, mầm non, giáo viên cốt cán ở các địa phương, giảng viên ở cơ sở đào tạo khác tham gia đánh giá hiện trạng sinh viên tốt nghiệp. Nội dung đánh giá: Năng lực Ngoại ngữ, Tin học, chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm. Phương pháp đánh giá trắc nghiệm Ngoại ngữ, Tin học; sử dụng tự luận và vấn đáp, trình diễn về chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm. Những kết quả đánh giá là căn cứ để Trường và giảng viên phát triển chương trình đào tạo, hoàn thiện hoạt động đào tạo để nâng cao chất lượng đào tạo.

Kết luận: Qua quá trình đổi mới kiểm tra đánh giá kết quả học tập của sinh viên, Trường ĐHSP nhận thấy một số rào cản trong đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá và rút ra một số bài học kinh nghiệm:

i. Rào cản trong đổi mới phương pháp kiểm tra, đánh giá

- Nhận thức và năng lực của giảng viên về đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực chưa được thống nhất, toàn diện.

- Thói quen cũ, cách làm cũ tồn tại trong mỗi giảng viên khó xóa bỏ, tạo nên sức ỳ của mỗi giảng viên như một bức tường thành che chắn sự đổi mới đòi hỏi nhà quản lý phải có quyết tâm cao và có quyết sách phù hợp.

- Sự cạnh tranh giữa các trường về đào tạo giáo viên thông qua ưu đãi về đánh giá kết quả học tập của sinh viên và tấm bằng khi sinh viên tốt nghiệp, làm cho giảng viên có cảm nhận nhà trường, giảng viên, sinh viên sẽ bị thua thiệt nếu như mình làm đúng.

- Cơ chế tuyển dụng sinh viên tốt nghiệp tại các địa phương chưa coi trọng năng lực sinh viên tốt nghiệp mà coi trọng tấm bằng và điểm số. Dẫn tới việc đánh giá kết quả học tập của sinh viên chạy theo thành tích, điểm số mà chưa theo sát năng lực của sinh viên.

ii. Những bài học kinh nghiệm

Đổi mới KTĐG kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực phải bắt đầu từ phát triển chương trình đào tạo theo tiếp cận năng lực đặc biệt là việc thiết kế các modul kiến thức đáp ứng năng lực thành phần mà sinh viên cần đạt được.

Muốn đổi mới đánh giá theo tiếp cận năng lực giảng viên phải thiết lập được ma trận mục tiêu của môn học theo 3 cấp độ tương ứng với từng modul kiến thức làm cơ sở cho hoạt động xây dựng hệ thống ngân hàng câu hỏi đánh giá theo tiếp cận năng lực.

Hoạt động xây dựng hệ thống ngân hàng câu hỏi phải dựa trên ma trận mục tiêu theo 3 cấp độ khác nhau: Nhận biết, tái hiện; Hiểu, vận dụng; Giải quyết vấn đề dựa trên phân tích, tổng hợp, đánh giá. Hoạt động đánh giá định kỳ và đánh giá tổng kết cần tập trung vào đánh giá trình độ vận dụng, trình độ giải quyết vấn đề của sinh viên.

Đổi mới là một quá trình khó khăn gặp phải nhiều rào cản, rào cản lớn nhất là sự thay đổi nhận thức, năng lực của giảng viên và cách làm của giảng viên. Nhà quản lý cần để giảng viên tự nhận thức về sự thay đổi và tự tiến hành các hành động thay đổi hoạt động đánh giá mới có hiệu quả, tránh áp đặt khiến cưỡng sẽ dẫn tới làm giả, không trung thực trong đánh giá. Hãy trao quyền cho giảng viên trong đánh giá kết quả học tập của sinh viên và có cơ chế giám sát hoạt động của giảng viên thực hiện theo đúng mục tiêu quản lý của nhà trường.

Đề đổi mới hoạt động đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực thì vai trò của nhóm chuyên gia hoạt động tư vấn, hướng dẫn, giúp đỡ giảng viên theo nhóm ngành có vai trò quan trọng, có tác dụng tạo môi trường, tạo động lực để giảng viên thay đổi.

iii. Khuyến nghị

- Bộ Giáo dục – Đào tạo cần có văn bản chỉ đạo các Sở Giáo dục – Đào tạo và các trường phổ thông, mầm non về đổi mới công tác tuyển dụng giáo viên theo tiếp cận năng lực.

- Các trường đại học sư phạm cần có sự thống nhất về chuẩn đầu ra của sinh viên tốt nghiệp, thống nhất trong các tiêu chí đánh giá kết quả học tập của sinh viên nhằm giảm bớt sự chênh lệch về đánh giá giữa các trường.

- Các trường đại học sư phạm cần có chính sách phù hợp để đổi mới đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực, coi đây là khâu đột phá trong đổi mới, phát triển nhà trường.

- Giảng viên trường đại học sư phạm cần tham gia bồi dưỡng, tự bồi dưỡng nâng cao năng lực đánh giá kết quả học tập của sinh viên theo tiếp cận năng lực, dành nhiều thời gian cho đánh giá thường xuyên, đánh giá sự tiến bộ của sinh viên trong quá trình học tập, đổi mới phương pháp, hình thức đánh giá đáp ứng yêu cầu đổi mới quá trình đào tạo hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI) về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”.
2. Quyết định số 404/QĐ-TTg ngày 27/3/2015 phê duyệt đề án đổi mới chương trình, sách giáo khoa giáo dục phổ thông.
3. Bộ Giáo dục – Đào tạo, Quy chế 43 về đào tạo theo học chế tín chỉ, năm 2008

4. Nguyễn Văn Cường, Lý luận dạy học hiện đại, NXB GD, năm 2014

4. Nguyễn Thị Tính, Đánh giá, kiểm định chất lượng giáo dục, NXB ĐHTN, năm 2014